

MİLLİ KÜLTÜRÜMÜZDE ATATÜRKÇÜLÜK VE BU GÜNÜMÜZ

Cihat AKÇAKAYALIOĞLU

Kültür ve Millî Kültür çok işlenen ve güncellenen bir konu hâline gelmiştir. Toplumbilim matematiksel olmadığı ve olamayacağından çok defa öğeleri, tanımları, değerlendirmeleri, yorumları değişik görünümlerdedir.

Kültür'ü yalnız mâzi sayanlar çoğunluktadır. Özellikle, muhafazakârlar (tutucu) Millî Kültürümüzü "yalnız geçmişin, tarihleşmiş toplumsal maddî, manevî birikimlerinin oluşturduğu" iddiasındadırlar. Dinimiz, geleneklerimiz, camilerimiz, hanlarımız, hamamlarımız "İbni Sîna'nın, Farabi'nin, Mevlâna'nın, Yunus Emre'nin eserleri" ve benzerleri gibi ulusal varlıklar millî kültürümüzü teşkil eder. Onlara göre, Cumhuriyetin getirdiği her çeşit öge ve hele geleceğe yönelik çabalar ile çağdaşlaşma ürünleri kültürden sayılmazlar.

Kültür'ün tanımını yapmanın çok zor olduğu, zamanımızda yüzlerce tanım yapıldığı söylenir durur. Buna göre tanımlaması kesin olarak yapılamayan bir şey, dünyada mevcut değil demektir. Yalnız "Ulu Tanrı" tarif edilemez, yarattığı evren ile isbat edilir, inanılır.

Örneğin, kültür için aşağıdaki gibi bir tanım yapılamaz mı? doğaldır ki, eleştirenler çıkacaktır. İnanıyorum ki, üzerinde durulursa kesin bir sonuca varılabilir:

"Bir toplumun, bir milletin veya insanlığın düne ve bu güne âit ve geleceğe yönelik maddî ve manevî yaşam ürünlerinin birikimleri ve özellikle onların BİLEŞKE'sidir." Yanlış veya doğru yaptığım bu tanım, üzerinde durmaya değer sanırım.

Burada dün + Bugün + geleceğe yönelik çabalar, birikimler esas alınmıştır. Mehterimiz millî kültürümüzün bir ögesi olduğu gibi bandomuz, orkestramız da bu oluşuma dahildirler.

Tiyatroyu, operayı, baleyi dünya çapındaki piyanistlerimizi, kemanistlerimizi, kısacası çeşitli dallardaki müzisyenlerimizi çağdaş sanatçılarımızı bu kavram ve oluşumun dışında sayabilirmiyiz?

Türkiye’de geriye dönüş, çeşitli alanlarda ve çeşitli amaçlarla bir ideal, ya da çıkar vasıtası olarak ele alınmıştır, bazı zümrelerce .. Cumhuriyet kültürünü kafalarına, yüreklerine sindiremeyenler çoktur.

Diğer Tanımlar

Elbetteki Cumhuriyet Kültürü’nün baş temsilcisi Atatürk’dür. O’na göre kültür ve uygarlık (Medeniyet) iç içedir. Kültürün öğelerinden biri uygarlıktır. Bu hususu, O’nun şu tanımında da görüyoruz:

Kültür “Bir insan toplumunun devlet hayatında, fikir hayatında, iktisat hayatında, sanat hayatında yapabilecekleri şeylerin bileşkesidir. Medeniyet de bundan başka bir şey değildir”¹.

Ayrıca, Cumhuriyet’in Onuncu Yılı Söylevinde “Millî Kültürümüzü Çağdaş Uygarlık seviyesinin üstüne çıkaracağız” dediği zaman, kültür ve uygarlığı özdeşleştirmektedir. Sonra yineleyeceğim bir yön var bu ifade de, kültürün değişip, gelişebilir olması kültür Atatürk’e göre, bulunduğu yerden daha yükseğe çıkarılacaksa, bu ancak [değişip gelişmekle olabilir.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü “Bir topluluğun tinsel (ruhsal-manevî) özelliğini, duyuş ve düşünüş birliğini oluşturan gelenek durumundaki her türlü yaşayış, düşünce ve sanat varlıklarının tümüdür” şeklinde; UNESCO’da “Yaşam ve üretim biçimini, değerler sistemini fikirler ve inançları, bir toplum veya milletin kültürü’dür” ifadesiyle belirtmektedir.

Ayrıca, genel bilgi anlamında sayılabilecek “Gerekli bilgileri edinecek, beğeni, eleştiri ve değerlendirme yeteneklerinin geliştirilmiş durumu”, biçimindek tanımı da Türkçe sözlükte görüyoruz. Bu, makalemizin bir ölçüde dışındadır.

Değişen İnsan ve Eserleri

İnsanbilim (Antropoloji)’in verilerine göre, insan yaratıldığından beri değişim içindedir. Gerilerden bu günlere doğru uzun araştırmalara girmeden, bir ülkenin geri kalmış yörelerinden, topluluklarından ileri düzeydek bölgelere gelip yerleşen kişilerin kıyafetlerine, zevklerine, düşünce ve davranışlarına bakınca görülecek değişiklik ve gelişme bile, belirttiğimiz yargıyı kanıtlamaya yeter.

¹ Prof. Enver Ziya Karal; Atatürk’ten Düşünceler, Ankara 1969, s. 45.

Değişen insan ve insan topluluklarının maddî ve mânevî bütün eserleri de değişmektedir, değişecektir. Böyle olunca, o topluluğun, o toplumun kültürü de “her çeşit ana öğeleri sabit kalarak” değişecek ve gelişecektir. Bu yadırganamaz.

Değişen, gelişen kültür içinde gelenekler, görenekler ahlak kuralları ve telakkileri de genellikle olumlu, yararlı yönde az veya çok değişime uğrayacaktır. Yüzyıllar içinde, bu öğeler kısmen veya tümüyle yerlerini başkalarına bırakıp belli bir süreçte var olarak” gelenek, görenek, ahlâk kuralları ve telakkileri” şeklinde toplumların, milletlerin simgesini, özelliğini oluşturacaklardır.

O halde, millî kültürümüzü yalnız geçmişin öğelerinden ibaret saymak yanlıştır. Yakın tarihimizin ve Cumhuriyet döneminin Türk insanı ve toplumu tarafından sağlanan birikim dile getirilmelidir. Ulusumuza bütün yönleriyle tanıtılmalıdır.

Atatürkçülük

Bu terim sempatanlık anlamına kullanılır oldu. Aslında Batılıların özellikle Türk İstiklâl Harbi’nde ve şimdi de bazı yayımlar da kullandıkları Kemalizm’in yerini almıştır, hem de çok geniş anlamli olarak...

Atatürkçülük, Türkiye Cumhuriyeti’nin felsefesi, Türk Milleti’nin Ulusal İdeolojisidir². İdeoloji doktriner olur, Atatürk’de “Doktrin istemem, döner kalırız” demiş ve doktrine yer vermemişti, diyenler vardır (Yakup Kadr Karaosmanoğlu’ndan naklen).

Atatürk’ün bu yargısı da bir doktrindir. Donup kalmamak, ülkenin gerçeklerine, ihtiyaçlarına, özlemlerine; hatta dünya gerçeklerine uygun olarak gelişmeyi değiştirmeyi öngörmektedir. Sadece o yönüyle bir felsefe değildir bu inanç?.. Diğer doktrinler gibi katlaşıp, kokuşup kalan bir özelliği olmamakla çağdaş bir doktrin, bir ideoloji olma şerefini kazanmıştır, Atatürkçülük...

Atatürkçülük, çağdaş bir felsefe ve ideoloji olarak Cumhuriyet Kültürü hâlinde Millî Kültürümüzde yer almıştır. Onun bütün “Verileri”, mazisiyle birlikte Millî Kültürümüzün simgeleridir. Ayır görmek, ayırmaya çalışmak ya büyük bir yanılıdır veya maksatlıdır.

² Cihat AKÇAKAYALIOĞLU, Atatürkçülük-Ulusal İdeoloji, Milliyet Gazetesi, 10 Kasım 1984.

İdeoloji'nin Tanımı

Atatürkçü, o arada çağdaş bir anlayışla ideolojiyi şöyle tanımlayabiliriz.

“Bireyin, herhangi bir zümrenin yahut toplumun; bir milletin veya bütün insanlığın daha çok kalkınması ve mutlu olması amacıyla ileri sürülen görüşler, düşünceler ve ilkeler gibi düşünsel önermelerin tümünün derlenmiş hâli”dir³.

Böyle olunca, Atatürk'ün görüşleri, düşünceleri ve düşünce sistemi bir BÜTÜN hâlinde çağdaş bir ideoloji oluşturmaktadır.

Ulusal Yaşam'ın bu günü, yâni zamanımız maziden de alınarak geliştirilen Cumhuriyet kültürü ile doludur. Atatürk ve Atatürkçülük dahil onları savunmalı, yaşatmalıyız.

Atatürk'e, Atatürkçülüğe ve o arada Atatürk İnkılabı ve Atatürk İlkeleri'ne karşı yürütülen gerçek dışı olumsuz davranışlar ülkeye, milletimize, demokrasimize ne yarar sağlayacaktır. Fikir özgürlüğü başta olmak üzere, çeşitli demokratik özgürlüklerden yararlanarak sunulmakta olan özel maksatlı veya uydurma belgelerin, görüşlerin, düşüncelerin bu günümüze ve geleceğimize katkıları acaba ne olacaktır?

3 a.g.e., makale.